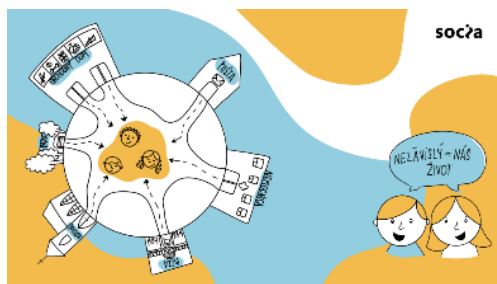

VÝSLEDKY DOTAZNÍKA TÝKAJÚCEHO SA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A KOMPENZÁCIÍ

Dotazník bol určený pre účastníkov konferencie NEZÁVISLÝ ŽIVOT 2020

Tohtoročnú konferenciu **NEZÁVISLÝ ŽIVOT 2020 - AKÝ BY SME HO CHCELI?** sme organizovali v spolupráci s Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím v SR a Radou pre poradenstvo v sociálnej práci. Kvôli protipandemickým opatreniam sme museli zmeniť jej charakter. V polovici júna 2020 sme sa stretli online a otvorili sme tému na tento rok: sociálne služby a kompenzácie ako nástroje pre nezávislý život. Súčasná vláda ich zakomponovala do programového vyhlásenia a dala si za cieľ priniesť reformy v tejto oblasti. **Pripravili sme preto anonymný dotazník pre ľudí, ktorých sa tieto témy najviac dotýkajú – teda ľudí so zdravotným postihnutím a ich príbuzných.** Teraz prinášame výsledky dotazníka, aby sme mohli o nich diskutovať ďalej v pracovných skupinách, ale aby sme ich predstavili zástupcom MPSVR SR.

Dotazník sme rozdelili na dve časti. **Prvým okruhom otázok sme sa snažili zmapovať súčasnú situáciu v oblasti využívania sociálnych služieb a kompenzácií.** Tieto otázky sme smerovali na osoby so zdravotným postihnutím a ich príbuzných. **V druhej časti sme zisťovali, ktoré sociálne služby a kompenzácie považujú za kľúčové v rôznych obdobiach života (raný vek, školský vek, produktívny vek a seniorský vek).**

Celkovo sa do dotazníka zapojilo 308 respondentov z celého Slovenska. Najviac respondentov bolo z Bratislavského kraja (28 %). Najmenej sa zapojili obyvatelia Trenčianskeho kraja (7 %).

Z respondentov, ktorí sa zapojili do dotazníka, bolo najviac rodičov, resp. príbuzných osôb so zdravotným postihnutím (56 %). Druhou najpočetnejšou skupinou boli osoby so zdravotným postihnutím (25 %).

I. časť dotazníka / súčasná situácia

Pri otázke **využívania sociálnych služieb** najviac zo 73 respondentov, osôb so zdravotným postihnutím, až 65,75 %, odpovedalo, že žiadne sociálne služby nevyužívajú, a to najmä z dôvodu, že službu nepotrebujú, resp. o ňu nepožiadali. Takmer 9 % tieto služby nevyužíva, pretože nemá finančné prostriedky na ich úhradu (13,68 % príbuzných indikuje tiež tento problém). **Pomerne nízke využívanie sociálnych služieb kompenzuje vysoké zastúpenie využívania príspevku na osobnú asistenciu – až 47 % respondentov.**

Na okruh otázok pre príbuzných nám odpovedalo najviac, až 168 respondentov. Viac ako polovica príbuzných je poberateľom **príspevku na opatrovanie** (56 %). K tomuto počtu je potrebné pripočítať rodičov detí vo veku do 3, resp. 7 rokov, ktorí poberajú rodičovský príspevok. **Spolu teda 70 % rodinných príslušníkov (respondenti v kategórii rodinní príslušníci) dostáva nejakú formu príspevku od štátu na starostlivosť.**

Pokiaľ ich príbuzní využíva nejakú sociálnu službu, ide najmä o ambulantné formy služieb a v prípade malých detí službu včasnej intervencie. Viac ako tretina (35 %) ako dôvod nevyužívania sociálnych služieb uviedla, že v ich okolí žiadne vhodné neexistujú.

Obidve skupiny respondentov sa zhodli, že iné služby, na ktoré musia bežne doplácať, sú najčastejšie rôzne terapie (47,95 % ľudia so zdravotným postihnutím, 66 % príbuzní) a o niečo menej uviedlo, že musí priplácať aj na kompenzačné pomôcky, lebo ich štát buď nehradí vôbec alebo v nedostatočnej výške (43,84 % ľudia so zdravotným postihnutím, 61 % príbuzní). Až 14 % osôb so ZP/rodín platí za asistenta v škôlke/škole či zamestnaní. Priemerne ročne na tieto služby doplácajú 2 850 € medián je 525 €.

Pre ľudí so zdravotným postihnutím je dôležité aj to, ako funguje koordinácia a spolupráca poskytovanej pomoci z rôznych rezortov – najčastejšie sociálnych vecí, školstva a zdravotníctva. Takmer polovica všetkých respondentov uviedla, že na základe ich skúseností tieto inštitúcie spolu nespolupracujú a častokrát ani neberú na vedomie, resp. do úvahy závery iných inštitúcií.

II. časť dotazníka / kľúčové služby a kompenzácie

RANÝ VEK / 0 - 7 ROKOV

Príbuzní aj odborníci, ktorí odpovedali na otázky, **považujú za kľúčovú službu včasnej intervencie (86,67 %)**. S veľkým odstupom nasledujú ambulantné formy služieb ako špecializované zariadenie (38,33 %) alebo jasle (30 %), ale aj opatrovateľská služba (31,67 %).

ŠKOLSKÝ VEK / 7 – 25 ROKOV

Na okruh otázok o kľúčových nástrojoch pre mladých ľudí v školskom veku odpovedalo 81 respondentov, z toho 71 bolo rodičov alebo príbuzných osôb so zdravotným postihnutím. **Polovica všetkých považuje za kľúčovú sociálnu službu odľahčovaciu službu** a skutočnú možnosť zapojiť sa do školského vzdelávania.

PRODUKTÍVNY VEK / 25 – 60 ROKOV

Na otázky týkajúce sa sociálnych služieb a kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia v produktívnom veku odpovedalo najviac respondentov – 117. Z nich 42 % priamo osôb so zdravotným postihnutím, 38,5 % príbuzných ľudí so zdravotným postihnutím a 20 % odborníkov.

Viac ako polovica respondentov (54,7 %) ako kľúčovú sociálnu službu v tomto období života vníma rehabilitačné stredisko. Za druhú kľúčovú službu vybralo 47,86 % podporu samostatného bývania, teda službu, ktorá je v súčasnosti veľmi málo rozšírená. Z kľúčových kompenzácií, ktoré sú v produktívnom veku dôležité pre nezávislý život, 72,65 % respondentov vybralo **peňažný príspevok na osobnú asistenciu**.

SENIORSKÝ VEK / VIAC AKO 60 ROKOV

Svoj názor na dôležitú podporu pre zabezpečenie nezávislého života v seniorskom veku vyjadrilo 47 respondentov. **Za kľúčové sociálne služby pre ľudí so zdravotným postihnutím v seniorskom veku považuje 63,83 % respondentov opatrovateľskú službu, s tým, že ľudia so zdravotným postihnutím by uprednostnili osobnú asistenciu pred opatrovateľskou službou.**

ZÁVER

- Z odpovedí je zrejmé, že väčšina považuje za kľúčové terénne (opatrovateľská služba, prepravná služba, podpora samostatného bývania) a ambulantné formy služieb.
- Z kľúčových kompenzácií, ktoré sú dôležité pre nezávislý život, respondenti vybrali peňažný príspevok na osobnú asistenciu.

AKO SI RESPONDENTI PREDSTAVUJÚ NEZÁVISLÝ ŽIVOT?

Posledná otázka v dotazníku bola skôr naša prosba, aby sa respondenti zamysleli a napísali, ako si predstavujú ideálny nezávislý život. Na túto našu prosbu reagovalo 251 ľudí.

V tejto súvislosti chceme len poznamenať, že nezávislosť neznamená, že je človek fyzicky alebo intelektuálne schopný postarať sa o seba bez podpory; nezávislosť znamená, že človek má podporu vtedy, keď ju potrebuje a dostane ju vo forme, ktorú si určí a vyhovuje mu.

Najčastejšie vnímané oblasti, ktoré by respondenti privítali, aby boli podporené a mohli by žiť nezávislý život:

- jednoduchý prístup k osobnej asistencii
- dostatok finančných prostriedkov
- dostatok kvalitných sociálnych služieb
- odstránenie prekážok na úradoch
- prístup k podporovanému a samostatnému bývaniu
- prístup k zamestnaniu
- rodičia detí so ŤZP: prístup k odľahčovacej službe a následne možnosť venovať sa rodine, partnerskému vzťahu, prístup detí k vzdelávaniu a následne možnosť pracovať.

Pripájame aj jednu osobnú výpoveď z dotazníka o nezávislom živote:

Ak inakosť nebude príťažou, ale spetrením života. Ak starosť o najslabších nebude záťažou, ale hľadaním prepojenia a zaradenia osôb s ŤZP podľa ich možností a schopností do bežného života. Ak rodina s ŤZP dieťaťom nebude segregovaná a matka využije svoje vzdelanie pre svoj rast, ako aj rast spoločnosti, nie len ako opatrovatelka svojho dieťaťa, ktorú väčšina spoločnosti ani nevníma, lebo je len matkou postihnutého dieťaťa. Keď vo svete bude vládnuť povedomie, že aj keď sme iní, všetci môžeme byť plnohodnotnými členmi spoločnosti.